

VIT BJÓÐA LAGNUNI AV

Fyri kortum varð fært fram í føroysku fjølmiðlunum, at føroyingar, og serstakliga ungdómurin í Føroyum eru tey, sum roykja mest í øllum Vestureuropu.

Hetta er ivaleyst ikki ein heitur, sum vit kunnu vera serliga stolt av, men heldur er hetta at javnseta við ivasama metið vit hava innan ferðsluvánlukkur, har vit sum kunnugt eisini ligga á einum klárum fyrstaplassi.

At fara at nýta hesar báðar síðurnar til eina moralpræliku um royking, og hvíjar avleiðingar hetta hevur fyri heilsu okkara, tími eg so slettis ikki, men kortini slepst ikki undan, at okkurt slíkt verður nevnt.

Moralprælika verður tað tó neyvan til, tí við mínum 20 um dagin, eri eg ivaleyst við til at skumpað talvarnar enn longur upp eftir. Í so máta skal eg í øllum forðum ikki gera meg betri enn øll onnur.

Kanningin, sum talan er um, ferdur um 9. flokkarnar í 26 europeiskum londum, og sýndi hon at føroyski næmingarnir vóru raskastir at roykja.

Tá spurt varð um, hvussu leingi vit høvdu roykt, gekk ikki so væl, tí megnaði Frakland at yvirhala okkum. Vit komu tó inn á einum tryggum 2. plássi í hesum, við tað at uml. 20% av føroysku næmingunum høvdu roykt dagliga síðani tey vóru 13 ár ella yngri.

Ivaleyst tó, sum kunnu skelka mong foreldur, men eg loyvi mær at ivast í, um hetta er serliga skelkandi fyri ungfólkini.

Ungdómurin
í Føroyum liggur
fremst í Europa, tá tað
ræður um at roykja. Hvør
er orsøkin til hetta, og hvat
verður gjørt, fyri at gera
nakað við trupul-
leikan?

Hví roykja

Hvør man so vera orsøkin til, at vit roykja so illa?

Ít er at siga, júst hvíjar orsøkir til hetta eru, men allarhelst er ein av orsøkunum, at vit føroyingar eru rættuliga sosialir, og ikki vilja verða settir uttan fyri nakran felagsskap.

Við hondini á hjartanum, so munnu tað ikki vera serliga nógv av okkum, sum av okkara eitingum eru byrjað at roykja, ella sum byrjaðu at roykja, tí hetta smakkði so deiligt.

Hinvegin man tað fyri tey allar flestu verða tí, at fleiri í klíkuni royktu, ella kanska tí, at vit mettu hetta vera spennandi. Mamma og pápi trúttuðu júst dag og dagliga niður í okkum »tú mást ikki byrja at roykja«, og hvat ger man so?

Man fæstir sær sjálvandi í, fyri líka sum at kanna eftir, hví vit ikki skuldu roykja.

Fyrstu guvurnar vóru alt annað enn væl smákk andi, men so hvørt, sum lungur o.a. vandu seg við tjørna, gjørdist hetta ein vani (ella óvni). At enda er hesin vani vordin somikið fastgróvin, at tað er dagligur kostur at roykja nakrar sigarettir, og eftir eina tíð er kroppurin eisini bundin av øllum nikotininum, soleiðs at vit tá kunnu kalla okkum rættar tubbakstreifer.

Sjálvur má eg víðganga, at eg nú eri so bundin av hesum, at eg ikki kundi hugsað mær ein dag uttan nikotin. Aðrenn morgunmaturin er komin niður um, skal eg helst havi eitt krúss av kaffi og eina sigarett, og hóast hetta ikki man vera so ógilega heilsugott, so havi eg tað soleiðs, at eg ikki funder, fyrr enn nikotiníð og koffeíníð er farið at pumpa runt í kroppinum.

Herferðir móti royking

Seinastu árin hava tað við jøvnum mullumbilum verið herferðir móti roykingum, har tað á nærum hvørjum gøtuhornum hevur verið onkur (yvir)lysing um, hvussu vandamikil tað er at roykja, hvussu stórt fortred onnur hava av roykingum o.s.fr.

At roykingin millum okkum ungu framhaldandi er vaksin her bara boð um eitt, og er tað at fólkini aftan fyri hesar herferðir so dyggiliga hava misst sítu uppgávu.

Tey hava ikki á nakran hátt sett seg inn í, hvussu vit ungu hugsa, ella hvussu tey skulu fáa okkum at hugsa óðrvísi.

At vit verða tvangsinnlögð at lurtu eftir, tá onkur læknir greiðir okkum frá, at royking elvir til krabbamein, ókt sjúkradagatal, tubbakshosta og mangt annað, man ikki hava tað stóru ávirkanina, tí hvør tímir at verða settur uttan fyri klíkuna?

Fyri ein 15 ára gamlan hevur tað nógv stórt týdning at vera við her og nú, enn tað hevur, um hann/hon fær krabbamein um 30 ár.

At vit fáa at vita, hvussu byttislig roykingin er, hjálpir so-statt einki, og hevur hetta nakra ávirkan, so man tað helst vera óvøgt vegin. Ivaleyst er tað keðiligt at hoyra hjá leinum, sum seinastu árin hava staðfest fyri hesum arbeiti, men telni tala fyri seg, tey hava arbeitt eftir skeivum leisti, og skal nakað munagott spyrjast burtur úr, eiga tey alt fyri eitt at finna ein annan hátt at gera arbeidd uppá.

Lýsingarherferðirnar kunnu verða nógv meira mál-rættar og smær, soleiðs at vit tíma at lesa og lurtu eftir tí, sum verður sagt.

Sum er eru tað nógv, sum bara halda seg vera hardari, tá tey ganga við sigaretti, og um onnur eisini halda tað, so er tað júst í finasta lagi, at vit festa okkum í. Kanska eggja vit eisini øðrum, sum vilja verða líka cool sum vit, til at roykja.

Nei, álvaratos, til tykkum, sum av og á koma við hesum herferðum. Tákið tykkum saman, og gerið arbeiddi tykkara eitt sindur betri, so kann tað vera, at vit tíma at lurtu.

Ivaleyst er skilgott, at vit fáa upplýst, hvussu vandamikil tað er at roykja, og at tað á hvørjum sigarettapakka stendur, at royking elvir til datt, men árin av hesum eru millum lítlið og einki. Einasti stuttleikin við eitt nú merkingini á tubbakspakkunum eru tær málsligu villur, sum har eru at siggja.

Tað skal tó annað og meira enn upplýsing til, um herferðirnar skulu hava nakra ávirkan.

Skilaleyst og hvat so

Sum nevnt omanfyri, so vilja flestu okkara siggja stórt upp á, at vit við roykingini seta okkum í lívsvanda. Hesin vandi er somikið ókonkretur, at vit hava ílt við at taka nakra stöðu til hann.

Allarhelst man hetta vera orsakað av, at vit hava ílt við at taka stöðu til henda vandan. At tað har afturat er ólóglegt, ger tað í hvussu so er ikki míni spennandi, og kann hetta eisini samanberast við, at foreldrin ikki vilja hava okkum at roykja.

Á sin hátt kann tað samanlíknast við tað at koyra skjótt. Øll vita, at tað kann verða vandamikil at koyra óv skjótt, umframt at tað eisini er ólóglegt, men kortini munnu tey allar flestu við koyrikoti hava roynt at liggið omanfyri ferðumarkíð.

Í báðum hesum liggur fyri so vítt eisini tað, at vit ungu ofta hava hug til at bjóða lagnuni av, eins og hetta eisini er ein háttur at gera uppreisn móti meira autoriterum maktum.

Skal verða in

Nei, skal roykingin millum ung minka, er lítul nytta í at upplýsa okkum um vandarnar við hesum, og foteja okkum ívussu kostnaðarmikið hetta er.

Tað einasta sum hjálpir, er allarhelst, um tað verður skaptur ein trendur, har eitt roykfrítt umhvørvið er ein partur av okkara lívsstíli. Ikki fyrr enn tá vilja vit siggja eina niðurgongd í talinum av ungum roykjarum, tí um nógv nógv í einum bóli lata vera við at roykja, kunnu hesi helst ávirka resina til at lata tubbakíð liggja.

Eisini mugu tey vaksna taka sín part av ábyrgdini fyri, at so nógv av okkum ungu roykja. Lungnufelagið hevur í longri tíð gjørt kanningar av royking í Føroyum, og sýna hesar m.a., at ein góður triðingur av vaksna fólkinum her á landi roykir, og hví skal tað so knappliga verða skelkandi, at 20% av ungfólkunum roykja???

Síðani mugu vit syndugu sálir, sum longu hava roykt í langa tíð, sjálvi finna út av, um vit vilja verða ein partur av nýggja lívsstílinum, ella um vit framhaldandi vilja verða nikotinreir.

Sjálvur havi eg so ikki tíkið stöðu til hetta enn, men tað skal ikki forða øðrum í at gera tað.